

.....

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2020

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA A VZDELÁVANIE V KAŽDOM VEKU

STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Politika pre oblasť environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu (EVVO) sa v Slovenskej republike odvíja od viacerých strategických dokumentov prijatých na národnej aj medzinárodnej úrovni. Najkomplexnejším medzinárodným dokumentom je **Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj (Agenda 2030)** schválená valným zhromaždením OSN.

Téma environmentálnej výchovy a vzdelávania v každom veku je zastrešená v **Stratégii environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)**. Nastavuje ciele a úlohy pre zefektívnenie systému formálnej aj neformálnej environmentálnej výchovy, ako aj vzdelávania a osvetu pre udržateľný rozvoj. Prioritným cieľom je vedenie obyvateľstva k zodpovednej spotrebe a ochrane

prírody, ako aj zlepšovanie environmentálneho povedomia prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva a cestovného ruchu.

Dôležitým východiskovým dokumentom naďalej zostáva aj **Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025 (RK EVVO)**, ktorej hlavným cieľom je vytvorenie uceleného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v rezorte životného prostredia. Naplnenie hlavného cieľa RK EVVO je realizované prostredníctvom piatich čiastkových cieľov, ich opatrení a aktivít, ktoré majú viesť identifikované cieľové skupiny ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi človekom a starostlivosťou o životné prostredie.

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA VO FORMÁLNO M VZDELÁVANÍ

Formálna environmentálna výchova sa na Slovensku sústreďuje v zariadeniach školského typu a je koordinovaná Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR). Od roku 2015 je súčasťou cieľov, výkonových i obsahových štandardov inovovaného štátneho vzdelávacieho programu (IŠVP), v ktorom je v príslušných stupňoch (od predprimárneho vzdelávania – ISCED 0 až po vyššie sekundárne vzdelávanie – ISCED 3) definovaná ako prierezová téma spadajúca pod príslušné vzdelávacie oblasti. Na základe IŠVP je možné environmentálnu výchovu realizovať ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov, prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov alebo formou samostatného vyučovacieho predmetu z rámca voliteľných hodín.

Do realizácie formálnej environmentálnej výchovy negatívne zasiahla pandémia ochorenia COVID – 19, ktorá v roku 2020 výrazne obmedzila výchovno-vzdelávací proces.

MŠVVaŠ SR taktiež zabezpečuje podporu environmentálnej výchovy pomocou rozvojového projektu **Enviroprojekt** zameraného na financovanie školských, regionálnych alebo národných projektov environmentálnej výchovy na

základných a stredných školách. V roku 2020 sa o podporu z Enviroprojektu uchádzalo 99 projektov z ktorých 29 bolo vybraných na pridelenie finančných prostriedkov v celkovej sume 50 000 eur.

Od roku 2020 sa Slovensko zapojilo do medzinárodného prestížneho programu **GLOBE**, ktorý vedie americká vládna agentúra NASA. Slovenské školy vďaka tomu získali jedinečnú možnosť využívať rôzne vzdelávacie materiály, uskutočňovať merania a praktické experimenty. Program na Slovensku koordinuje **DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie**.

Na príprave pracovníkov pre environmentálnu výchovu sa podieľajú viaceré fakulty slovenských univerzít formou študijných programov učiteľstva. Možnosť študovať učiteľstvo ekológie v kombinácii umožňujú **Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre a Prešovská univerzita v Prešove**. Študijný program učiteľstvo environmentalistiky v kombinácii ponúka **Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave**.

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA V NEFORMÁLNO M VZDELÁVANÍ

V roku 2020 MŽP SR vydalo **Sprievodcu neformálnou environmentálnou výchovou a vzdelávaním pre udržateľný rozvoj**. Táto publikácia definuje ciele neformálnej environmentálnej výchovy a je prínáša inšpirácie pre všetkých pracovníkov s mládežou.

Neformálna EVVO na Slovensku je realizovaná ako štátnymi tak aj mimovládny organizáciami. Dvanásť mimovládnych organizácií s týmto zameraním zastrešuje združenie **Špirála** – celoštátna sieť organizácií venujúci sa environmentálnej výchove a vzdelávaniu. Podmienkou členstva je poskytovanie výučbových programov s environmentálnou tematikou a splňanie Kritérií environmentálneho výučbového programu. Členmi tohto združenia sú napríklad **CEA – Centrum environmentálnych aktivít**, **Centrum environmentálnej a etickej výchovy ŽIVICA**, **DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie**, **SOSNA – centrum trvalo udržateľných alternatív** atď.

Prehľad o aktivitách v rámci neformálnej EVVO realizovanej mimovládny organizáciami poskytuje aj Zelený vzdelávací fond (ZVF) ktorý bol zriadený na základe rozhodnutia MŽP SR s cieľom podporovať neformálne vzdelávacie aktivity a

vytvárať podmienky na rozvoj vzdelávacích aktivít tretieho sektora. O podporu ZVF sa v roku 2020 uchádzalo celkom 60 žiadateľov s celkovou požadovanou výškou podpory 434 152, 63 eur. Nakoniec bolo v priebehu roku 2020 podporených 25 projektov, výška schválenej podpory dosiahla 125 050, 11 €.

V rámci neformálnej EVVO sa významne angažujú aj **rezortné organizácie MŽP SR**. Ich činnosť v tejto oblasti sa v roku 2020 vplyvom ochorenia COVID – 19 značne obmedzila. Organizácie sa snažili adaptovať sa na danú situáciu a využívať rôzne interaktívne prvky s využitím internetu. V rámci svojej činnosti realizovali aktivity pri príležitosti významných environmentálnych dní, on-line besedy pre všetky kategórie škôl a výstavy, odborné konferencie a semináre pre rôzne cieľové skupiny, venovali sa publikačnej a propagačnej činnosti, vydávaniu rôznych typov informačných, vzdelávacích a propagačných materiálov vo forme letákov, plagátov, zborníkov, periodík, odbornovo-populárnych publikácií, metodických príručiek, filmov a interaktívnych CD určených rôznym cieľovým skupinám.

Tabuľka 071 | Prehľad zrealizovaných aktivít neformálnej EVVO v roku 2020 vybranými organizáciami

Organizácia	Metodické podujatie/ počet účastníkov	Vzdelávanie/ počet účastníkov	Exkurzie/ počet účastníkov	Prednáška/ počet účastníkov	Študijná cesta/ počet účastníkov	Prezentácia príkladov dobrej praxe/ počet účastníkov	Konferencia/ počet účastníkov	Seminár/ počet účastníkov
SAŽP	2.40	1.20	0	7/204	0	0	1.40	13/153
ŠOP SR	12/340	11/280	68/1 982	353/9 430	0	23/720	2/103	18/324
Národná ZOO Bojnice	0	111/51 844	0	47/30 322	0	0	0	0
SMOPaJ	0	30/598	0	20/815	2.3	1.2	4/263	0
SBM	0	0	129*	1 320*	0	2 515/355	0	0
SHMÚ	0	0	5/245	0	0	0	3**	0
SVP	0	0	11/300	0	0	0	1/200	0

* Počet účastníkov

** Počet podujatí

Zdroj: SAŽP

Medzi prioritné ciele RK EVVO patrí **vytvorenie stabilného a funkčného systému EVVO v SR** v rámci ktorého v roku 2020 poverená pracovná skupina skúmala možnosti pre nastavenie **systému certifikácie** poskytovateľov environmentálnej výchovy. Táto medzirezortná skupina pozostávajúca zo zástupcov štátnych aj neziskových organizácií absolvovala viacero on-line pracovných stretnutí, počas ktorých sa formuloval prvotný súbor kritérií kvality pre oblasť riadenia a pracovníkov environmentálnej výchovy.

Významným nástrojom na podporu EVVO je aj internetový portál **EWOBOX** (www.ewobox.sk). V roku 2020 pokračovali práce na vylepšení užívateľských nástrojov a jeho prístupnosti pre rôzne skupiny obyvateľstva.

O zlepšovanie environmentálneho povedomia sa snaží aj **Stredisko environmentálnej výchovy SAŽP Dropie**, ktoré v roku 2020 spolupracovalo na realizácii praktických programov spolu so samosprávami regiónu, mimovládnyimi organizáciami, štátnymi organizáciami (hlavne Správa CHKO Dunajské Luhy a Ponitrie) ako aj niektorými univerzitami s cieľom aktívnejšie zapojiť širšiu verejnosť do problematiky ochrany prírody a krajiny. Pre rok 2020 bola nosnou témou

praktických programov zmena klímy a jej dopady. Pandémia ochorenia COVID – 19 však mala výrazný vplyv na formu a spôsob realizovania vzdelávacích programov, ktoré sa realizovali v podobe jednodňových exkurzií. Na pobytové programy neboli vhodné podmienky. Kvôli pandémie sa presúvali aj termíny realizácie výstavby nového centra s názvom Climate Change Living Lab.

K zlepšovaniu environmentálneho povedomia prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva významne prispieva aj Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, **Slovenské banské múzeum, Národná zoologická záhrada Bojnice** a v neposlednom rade aj činnosti realizované **Štátnou ochranou prírody SR**. V roku 2020 napríklad došlo otvorení obnoveného náučného chodníka do Dobšinskej ľadovej jaskyne – vymenilo sa poškodené zábradlie a obnovilo sa päť náučných panelov, ktoré informujú o jedinečnosti tejto prírodnej oblasti.